5. زبان

ڊاڪٽر نرملا نارائڻداس آسناڻي (1948) اَجمير راجستان ۾ ڄاول ڊاڪٽر نرملا نارائڻداس آسناڻي، سنڌي ۽ هندي ڀاشائن جي مقبول ودوان ليکڪا آهي. هندي ڪاويه سنگرهه ’اِپيشڪا‘ ۽ سنڌي پستڪ ’ڪُڇُ فرصت ۾‘ قابل ذڪر اٿس.

هن مضمون ۾ زبان جي شفي نفي پهلن تي سُٺي روشني وڌي اَٿس. هن وقت آديپور ڪڇ ۾ مُقيم آهي.

ننڍڙي زبان اِنساني جسم جو سدابهار جُزو آهي. جيڪا دنيا ۾ سڀ کان تيز ۽ طاقتور هٿيار مڃي ويئي آهي. بنا هڏيءَ جي ڏيڍ انچ جي هيءَ ڄڀ وڏا وڏا ڪونڌر ڪيرائي وجهي. وقت جي حڪومت اڳيان سڀ حواس پيش پئجي ويندا آهن، پر هيءَ سدائين جوان، اکين جي روشني جهڪي ٿي وڃي، ڪنن تي ٻوڙاڻ اچي وڃي، چمڙيءَ ۾ گهنج پئجي وڃن، پر هن مهاراڻيءَ تي ڪڏهن ڪوبه گُهنج نه پوي. سندس چشڪو ۽ چوٽ تا عمر قائم دائم رهندي آهي. ويتر جيئن جيئن ٻيا انگ ڍلا پوندا وڃن. تيئن تيئن هن جو زور وڌندو وڃي.

گهڻن کي سوُرن ۾ وجهندڙ پاڻ هر دُک سوُر کان پري رهندي آهي. ڄڀ باوليءَ کي ته جيڪو ابتو سُبتو چوڻو هوندو آهي، اُهو چئي آرام سان ٻٽيهن ڏندن جي ڪوٽ ۾ وڃي وهندي آهي، پر موچڙا ته ٽپڙ مٿان ئي پوندا آهن. انڪري ايشور هن ٻي لغام گهوڙيءَ مٿان ضابطو رکندڙ دماغ ڏنو آهي. جيڪڏهن دماغ جي ويچار ڪانسواءِ هن کي ڇوٽ ڇڏبو ته پوءِ اِن بنديءَ جو خُدا ئي خير ڪري!

ڇهن پرڪارن جي رس وارن الڳ - الڳ ميون، مٺاين ۽ طعامن جي موج هيءَ مهاراڻي وٺائيندي آهي. دنيا ۾ ان جي طاقت ايتري ته ٻي جوڙ آهي جو طعام ڳاهڻ ۽ کائڻ وارا ٿڪجي پون. پر هنجي ترشنا اوتري جا اوتري رهندي آهي. گهڻا سياڻا ۽ طاقت وارا به هن ٽُر زبان جا غلام بڻجي پوندا آهن. وائي سوُر جي ڪري چاهي گوڏا ونجي وڃن ته ونجي وڃن. پر هن پياريءَ جي دل رکڻ لاءِ به ڊُک ڏي جا پيئڻ جي پُل وڏا وڏا سياڻا به ڪري وهندا آهن. ڊائبٽيز جي هڪ گوريءَ بدران به گوريون ونٽيون پون، پر هن چٽوڙيءَ جي چوڻ تي هڪ چموُ يا رسگلو وات ۾ وجهڻ وارا لاچار اِنسان گهڻا ئي آهن.

هن نگُريءَ کي ان ڳالهه جي پرواهه نه هوندي آهي ته جنهن شيءَ جي مان فرمائش ڪريان ٿي، اُن کي وٺڻ کائڻ ۽ پچائڻ جا وسيلا ميسر آهن يا نه؟ ڏند نه هئڻ تي به هن چريءَ کي ريوڙيون ۽ ڀُڳڙا کائڻ جي دل ٿيندي آهي. پيٽ خراب هُجي ته به چشڪي لاءِ پڪوڙن کي پيٽ ۾ وجهندي ڪوبه کهڪاءُ ڪونه پوندو اٿس. اهڙي بي صبري هوندي آهي جو جيسين ڪيس ڪا گهربل شيءِ ملي تيسين ڳِگهه ڳاڙي ٻين جي سامهون پت ڪار وڃائي ڇڏي.

کائڻ کان وڌيڪ ڳالهائڻ ۾ هن جهڙي زوردار ٻي ڪا شيءِ هن دنيا ۾ نه آهي. رامائڻ ۽ مهاڀارت جوُن لڙايون، مٿرا ۽ دروپديءَ جي زبان ڪري پيدا ٿيون. زبان کي جيڪڏهن ويچار جو ڪنڊو نه هوندو ته پوءِ ان جو نتيجو دُک ڪانسواءِ ٻيو ڪجهه نه ٿيندو.

چوندا آهن ته ”تلوار جو گهاو ڀرجي وڃي، پر زبان جو گهاو ڪڏهن نه ڀرجي سگهندو آهي.“ ڪڙي ۽ بدمزاج زبان عرش تان لاهي فرش تي ڦٽو ڪندي آهي. سالن جي سيٽپي پل ۾ چوُر چوُر ڪري سڄڻ کي به دشمن بڻائي ڇڏي. ان ڪري اِن طاقت کي سياڻا ڏاڍي حفاظت سان رکندا آهن. ان نِگريءَ جي چوڻ تي ڪاڏو نه کائي، پنهنجي صحت ڳاهيندا آهن. غصي اچڻ تي هن به ڌاري تلوار جهڙي زبان کي ماٺ جي مياڻ ۾ رکي گهڻين مصيبتن کان پاڻ بچائي سگهندا آهن.

زبان ماڻهوءَ جي خاندانيءَ جو پئمانو آهي. تميز ۽ پريم سان ڳالهائڻ وارو هرهنڌ ڪامياب ويندو آهي. مٺي زبان روُح کي راحت بخشڻ واري آهي، چاهي اها ٻار جي طوطلي ٻولي هجي يا وري ماءُ جي لولي پريم ڀري گفتگوُ هجي يا ڪنهن درويش جو اُپديش سنسار کي وس ۾ ڪرڻ واري زبان کي اِنسان وس ۾ ڪري سگهي ته پوءِ شايد سڄي خُدائي سندس قدمن ۾ ۽ خُدا سندس پر ۾ هُجي.

نوان لفظ :

ڪونڌر = جانباز	گھاو = زخم	جھڪي = گھٽ
عرش تان لاھڻ = نيچو نوائڻ	ٽِپڻ =مٽو	حفاظت = بچاءُ
خٺر =چڱو ڀلائي	پئمانو = پرماڻ	کھڪاءُ پوڻ = قياس پوڻ
روح = آتما	بي صبري = اُبھرائي	چوُر چوُر ڪرڻ = ناس ڪرڻ، ختم ڪرڻ
ڳَرُ ڳاڙڻ = دل سُرڪڻ	راحت بخشڻ = سُک ڏيڻ	پر = پاسي
پت ڪار = عزت	تا عمر = زندگي ڀر	

اَڀياس

سوال ۱ : هيٺين سوالن جا هڪ ٻن جملن ۾ لکو : -

۱) اِنساني جسم جو سدابهار جزو ڪهڙو آهي؟

۲) زبان جي طاقت ڪي بي جوڙ چو چيو ويو آهي؟

۳) زبان جهڙي بي لغام گھوڙيءَ مٿان ڪنهن جو ظابطو آهي؟

۴) ڪير ڪير زبان جا غلام بڻجي پوندا آهن؟

۵) ڪاميابي ڪنهن کي ملندي آهي؟

٦) سياڻا زبان کي حفاظت سان چو رکندا آهن؟

سوال ۲ : هيٺين سوالن جا تورِي ۾ جواب لکو :

۱) زبان کي وس ۾ ڪري سگھڻ سان ڇا ڇا ٿي سگھي ٿو؟

۲) ’تلوار جو گھاو ڀرجي وڃي پر زبان جو گھاوَ ڪڏهن بہ نہ ڀرجي‘ سمجھايو.

۳) ’زبان‘ سان لاڳو ٻيون چوڻيون لکو :

سوال ۳ : هيٺين ۾ خال ڀريو : -

۱) موچڙا تہ .... مٿان ئي پوندا آهن.

۲) زبان ماڻهوءَ جي خاندانيءَ جو .... آهي.

۳) .... جي حڪومت اَڳيان سڀ حواس پيش پئجي ويندا.

۴) .... زبان روح کي راحت بخشڻ واري آهي.

سوال ۴: ساڳي معنيٰ وارن لفظن جا جوڙا ملايو : -

۱) پئمانو	مٽو
۲) ٽِپڻ	زخم
۳) گھاوَ	آتما
۴) روح	پرماڻ

سوال ۵ (الف) : هيٺين لفظن جا ضد لکو :-

غلام، سياڻا، خراب، ڪامياب، اُبتو

(ب) هيٺين لفظن جون صفتون لکو : -

طاقت ، اِنسان، زبان، دنيا، ڪاميابي

(ث) هيٺين اِصطلاحن کي جملن ۾ ڪم آڻيو:-

پيش پوڻ،ڪهڪاءُ پوڻ، ڳَرَ ڳاڙڻ، وس ۾ ڪرڻ، ڇوُر ڇوُر ڪرڻ، راحت بخشڻ.

(د) وياڪرڻ موجب ڳالهائڻ جا لفظ سڃاڻو :-

۾، ننڍڙي، پر، سندس، ترشنا.

پورڪ اڀياس

۱) تکرتي عملي ڪم

ڪاٺڻ ڪان وڏيڪ ڳالهائڻ ۾ .... خدا سندن پر ۾ هجي.

(i) جوڙا ملايو :

رامائڻ	طوطلي زبان
مهاڀارت	لولي
ٻار	منترا
ماءُ	دروپدي

(ii) چوڪنڊا پورا ڪريو :

(الف) مان جي ▭ (ب) ڪڙي ۽ بدمزاج ▭

(ث) پريم پري ▭ (د) ٻہ ڌاري ▭

(iii) ليڪ ڏنل لفظن بدران گول مان مناسب لفظ ڳولهي جملا وري لکو :

(۱) زبان ماڻهوءَ جي خانداني ۽ جو پئمانو آهي.

(۲) اِنسان زبان کي وس ۾ ڪري سگهي ٿو.

(۳) زبان جهڙي زوراور ٻيءِ ڪا شيءِ نہ آهي.

(۴) زبان عرش تان لاهي فرش تي ڦٽو ڪندي آهي.

ظابطو، آسمان، گفتگو، پرماڻ، ايڪو، طاقتور ، لڙائي

iv) اُهي سٽون ڳولهي لکو جيڪي هن ڏنل ٻن لفظن وچ ۾ لاڳاپو ڀڏائينديون هجن :-

(الف) زبان - ڪامياب (ب) زبان - خاندان

(پ) زبان - عرش (ڀ) زبان - ويچار

۲. ’تعليم جي ضرورت‘ اِن وشيه تي پنهنجا ويچار لکو.

پاڙ ڪريان - پاڙ سکان

۱. چوڪنڊي مان مناسب لفظ ڳولهيو :-

احساس	نوڪري	دائما	فتح	فيصلو
حڪم	آسامي	وارث	اتوت	وفادار

۱. راجا فرمان ڪڍيو ته هاٿي ڪڙمين مٿان ڊل نه مڙهي ويندي. ← ______

۲. ڀارت جي سپاهين ۾ هميشه ڪٽڻ جو جذبو هوندو آهي. ← ______

۳. مونکان پوءِ ڪير سنڀاليندو؟ منهنجا ڏنڌا، ڪاروبار ڪير ڏسندو؟ ← ______

۴. مئنيجر جي جڳهه خالي هئي ڪيترن ئي عرضداں فارم ڀريا. ← ______

۵. ٻارن کي ماءُ پيءُ سان سچو تي رهڻ گهرجي. ← ______

۲. ’يڪ تندرستي هزار نعمت‘ اُپٽار لکو :-

C7E4G3